

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU KARARLARININ GEÇERLİLİĞİ (ÖZELLİKLE BATIL YÖNETİM KURULU KARARLARI) (TTK m. 391)

Yrd. Doç. Dr. Tamer PEKDİNÇER*

ÖZET

Yönetim kurulu kararlarının geçerliliğine ilişkin TTK m.391'in kaynağını İsviçre Borçlar Kanunu (m.706/b ve 714) oluşturmaktadır.

Maddenin düzenleme amacı, "iptal edilebilir" ve "batıl kararlar" arasındaki farkın belirlenmesi ve bu sayede pay sahibinin korunmasını güçlendirmektedir. Ancak maddede mehzadan farklı olarak, "eşit işlem ilkesine aykırılık" bir geçersizlik sebebi olarak sayılmıştır. Bu durum özellikle TTK m.445 ile açık çelişki oluşturmaktadır. Bu bend dışındaki anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen, pay sahiplerinin özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren kararlar ile diğer organlarının devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararların batıl sayılması Türk Hukuku açısından isabetlidir. Ancak yönetim kurulu toplantılarındaki usul ve esaslara ilişkin iç yönergeye ilişkin ikincil mevzuatın bir an önce çıkartılması ve hayata geçirilmesi içtihatlar ve uygulama açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yönetim Kurulu Kararları, Geçerlilik, Batıl, İç Yönerge, Eşit İşlem İlkesi

ABSTRACT

The source of Turkish Commercial Code (TCC) article 391 regarding the validity of the board of directors' resolutions is CO (Swiss Code of Obligations) art. 706/b and 714. The aim of the provision is to determine the difference between the "invalidity" and "annulability" and therefore to enforce the shareholder protection. However, as distinct from the source the art. 391 defines "acts against equal treatment principle" as a reason of invalidity. This fact creates a clear contradiction with art. 445. The listed invalidity reasons other than this subparagraph -acts violating the fundamental structure of the company, disregarding the principle of capital protection, violating or restricting the rights unalienable rights of the shareholders or involving acts under the in transmissible rights of other organs- are in line with Turkish law. Furthermore the secondary legislation regarding the internal directive on procedure and elements of board meetings is considerably important for the practice as well as the jurisprudence.

Keywords: Board resolutions, validity, invalidity, internal directive, equal treatment principle.

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

6762 Sayılı TTK'nın 2.kitabı olan Ticari Şirketler, 404 maddeden oluşuyordu.

6102 Sayılı TTK'da ise toplam 521 maddeden oluşmaktadır. Bu artışın temel sebebi ticaret şirketlerinde BİRLEŞME, BÖLÜNME VE TÜR DEĞİŞTİRME ile ŞİRKETLER TOPLULUĞUNA ilişkin yeni 74 maddenin eklenmesidir. 6762 Sayılı TTK'da şirketlere ilişkin 100 madde, 6102 Sayılı TTK'na hiç alınmamış ancak sadece anonim şirketlerde yeni olarak 100 madde eklenirken limited şirketlere eklenen yeni madde sayısı 30'dur. Böylece 6102 Sayılı TTK'da en kapsamlı değişikliğin ticaret şirketlerine ilişkin olduğunu belirtebiliriz.

Bu yeni maddelerden bir tanesi de yönetim kurulu kararlarına ilişkin olan 391. maddedir. Ancak konunun daha iyi anlaşılabilmesi için Türk Hukukunda yeni bir kavram olan "İç Yönerge" ibaresinin açıklanması faydalı olacaktır.

ANONİM ŞİRKETLERDE İÇ YÖNERGE VE ÖNEMİ

Anonim şirketlerde düzeni sağlamak yönetim kurulunun görev ve yetkilerindedir (İsv. BK.m.716a I 2.b ve TTK m.375) : Bu görev ve yetki, yönetim kurulunun devredilemez nitelikteki görev ve yetkilerindedir. Bunu sağlamak için şirketin hiyerarşik yapısı ve görev dağılımlarının belirlenmesi gerekmektedir. YK'nın düzen sağlama ödevini yerine getirdiğini kanıtlayabilmesi için, düzeni sağlamak üzere oluşturulan prensiplerin yazılı şekilde, bir yönetmelikte kaleme alınmış olması gerekmektedir.6102 sayılı TTK'da İÇ YÖNERGE (Örgüt (Teşkilat) Yönetmeliği) olarak isimlendirilmiştir (m.367, 375 ve 419). Yeni dönemde gerek yönetim kurulu gerekse genel kurul açısından büyük önem taşıyacak olan İÇ YÖNERGENİN hazırlanması görevi yönetim kurulundadır.

İÇ YÖNERGE'nin hazırlanması sırasında örgüt şemasının verilmesinin yeterli olmayacağı, karar ve atama yetkileri ile işletmenin teknik, ticari ve hukuki açıdan yönetimine ilişkin esasları da içermesi gerektiği belirtilmiştir. İÇ YÖNERGE'nin tescil ve ilanına gerek yoktur. Ancak şirket alacaklıları, **korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir surette ortaya koymasına halinde yazılı olarak bilgi alması mümkündür. Pay sahiplerinin ise "korunmaya değer menfaatleri" hususunda güçlü bir karine bulunmasından dolayı pay sahiplerinin talep etmesi halinde bilgilendirmesi zorunludur (Örneğin anonim şirketin iflası vev iflasının ertelenmesi talebinde bu menfaat somutlaşacaktır)** ; (Burada madde metni ile gerekçesinin bir bölümü arasında önemli bir çelişki bulunmaktadır. Terminoloji açısından maddede İÇ YÖNERGE ibaresi kullanılmış iken, gerekçede eş anlamlı olarak, ÖRGÜT YÖNETMELİĞİ-ÖRGÜTLENME YÖNETMELİĞİ-TEŞKİLAT YÖNETMELİĞİ ibareleri kullanılmıştır. Çelişki için bkz.gerekçenin 3. Paragrafı 5.cümle)

6102 Sayılı TTK m.367/1 (2.cümlede), iç yönergenin şirketin yönetimini düzenlediği, bunun için gerekli olan görevleri tanımlayacağı, yerlerini göstereceği özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunun belirleneceği ifade edilmiştir.Yönetim kurulunun İÇ YÖNERGE hazırlama yetkisinin bir esas sözleşme hükmü ile genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağının içtihat ile çözümleneceği madde gerekçesinde belirtilmiştir.

Ancak kaynak İsviçre Hukuku (İsv. BKm.716/b ve doktrin) yönetim kurulu tarafından hazırlanacak İÇ YÖNERGE'nin içeriğinde yer alması gereken hususları belirlemiştir.

Buna göre;

- Şirketin yönetim organlarının ve diğer birimlerinin (komite ve kurullar) sayılması ve açıklanması (TTKm.366/2 yönetim kurulu kararlarının alınmasında hazırlıkların yapılması ve bunların uygulanması ya da işlerin gidişini izlemek amacıyla kurullara ve müferrit yönetim kurulu üyelerine görev verebileceği düzenlenmiştir)
- Bu organların yetki ve görevlerinin açıklanması

- Muhasebe sistemi, mali denetim ve planlama hesaplarına ilişkin kurallar
- Organların ve diğer birimlerin toplantıya çağırılmasına ilişkin idari düzenlemeler
- Toplantıların görüşme usulü ve tutanağın düzenlenmesi
- Toplantı ve karar nisapları ve imza yetkisine ilişkin düzenlemeler
- Üyelerin bilgi alma hakkı ve raporlama sistemi

Bu konuda önemli olan bir nokta da İç Yönerge'nin değiştirilmesinin (belki kimi zaman kısa bir süre içerisinde) gerekli olduğu dikkate alındığında konuya ilişkin bir düzenlemeye de yer verilmesi gerekliliğidir. Burada özellikle belirtmek isterim ki anonim şirketlerin yönetim kurulu üyelerinin toplantıya çağırılması usul ve yöntemlerinin düzenlenmesi büyük önem taşıyacaktır. (Örneğin yönetim kurulu üyelerinin şirkete belirtmiş oldukları mail adreslerine ve cep telefonlarına mail ve/veya sms yolu ile toplantı gününden 7 gün önce bilgi verileceği gibi bir hüküm sorunu çözebilecektir).

Fransız hukuku ve Türk doktrininde yönetim kurulu üyelerinden birinin veya bir kaçının toplantıya çağrılmaksızın toplanması ve karar alınması durumunda, bu kararın hiçbir hüküm ifade etmeyeceği, yoklukla malûl nitelikte olduğu belirtilmektedir¹. Özellikle toplantı ve karar yetersayısının sağlandığı ancak yönetim kurulu üyelerinden bir veya birkaçına bilinçli olarak çağrı yapılmaması halinde alınan kararların akibetinin belirlenmesi önem arzedecektir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 28.11.2012 tarihli ve 28481 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "**Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik**" hükümlerinin İÇ YÖNERGE Başlığını taşıyan 4. Bölümünde, **İç yönergeye ilişkin esaslara yer vermiştir. Yönetmeliğin 40. Maddesine göre**, İç yönerge, Kanunun izin verdiği durumlar dışında, ortakların genel kurula katılma, oy kullanma, dava açma, bilgi alma, inceleme ve denetleme gibi vazgeçilemez nitelikteki haklarını, toplantı başkanlığının Kanundan kaynaklanan görev ve yetkilerini sınırlandıran veya ortadan kaldıran hükümler içeremez. Özel kanunlara tabi şirketler, iç yönergenin hazırlanmasında, bu Yönetmelikte belirtilen hususların yanında, tabi oldukları özel mevzuat hükümlerini de dikkate almak zorundadırlar. Yönetim kurulu, iç yönergeyi Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri ile Ek-5'teki örneğe uygun olarak hazırlar ve genel kurulun onayından sonra yürürlüğe koyar. İç yönerge, genel kurulun onay tarihinden itibaren onbeş gün içinde ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Ayrıca; internet sitesi açmakla yükümlü olan şirketlerce, ilan tarihini izleyen beş gün içerisinde internet sitesinde de yayımlanır. İç yönergede yapılacak değişikliklerde de aynı usul izlenir.

Yönetmeliğin 41.Maddesine göre ise; **İç yönergede yer alacak asgari hususlar belirtilmiştir. Buna göre**;Yönetim kurulu tarafından hazırlanacak iç yönergede asgari olarak aşağıda sayılan hususlara yer verilmesi zorunludur:

- 1.Toplantı yerine giriş ve toplantının açılması.
2. Toplantı başkanlığının oluşturulması.
3. Toplantı başkanlığının görev ve yetkileri.
4. Gündemin görüşülmesine geçilmeden önce yapılacak işlemler ve gündem.
5. Toplantıda söz alma ve oy kullanma usulü.

¹ Marc Bauen/Robert Bernet/Nicolas Rouiller; *La Société Anonyme en Suisse* 2007, s.182 vd. PULAŞLI, Hasan; Şirketler Hukuku, 10.Bası, Ocak 2011, Adana, s.316; İMREGÜN, Oğuz; Anonim Ortaklıklar, 4.Bası, İstanbul 1989, s.214.

6. Toplantı tutanağının düzenlenmesi.

7. Toplantı sonunda yapılacak işlemler.

Görüldüğü üzere Yönetmeliğin amacı, anonim şirketlerin genel kurul çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren düzenlemelere yer vermektir. Yönetim kurulunun çalışma esas ve usullerine ilişkin kuralları içeren düzenlemenin de yakın zamanda çıkacağını düşünmekteyiz.

Yönetim kurullarınca hazırlanacak iç yönergelerin, Ek-5'teki iç yönerge örneğine uygun içerikte olması zorunludur. Bunlar dışında genel kurul çalışmalarına ilişkin esas ve usullerin belirlenmesine yönelik ilave kurallara da yer verilebilir.

Yönetim kurulu kararlarının geçerliliği sorununda karşımıza 2 önemli müessese çıkıyor. Bunlardan ilki yönetim kurulu kararlarının iptali Sorunu, ikincisi ise yönetim kurulunun batıl kararlarıdır.

6102 Sayılı TTK'ya baktığımızda yönetim kurulu kararlarının iptaline ilişkin herhangi bir düzenlemenin yer almadığını aksine madde gerekçelerinde "yönetim kurulu kararlarının iptal edilemeyeceğinin" açıkca vurgulandığı görülmektedir² (m.391 Gerekçesi).

Kaynak kanunda da (İsv.BK) bu konuda açık bir düzenlemenin yer almadığı ve yapılan değişikliklerde de ısrarlı olarak bu hususun düzenlenmemesi karşısında bilinçli bir tercih olduğunu belirtmek isterim. Nitekim İsviçre Hukuku'nda 21 Aralık 2007 tarihli değişiklik tasarısında bile bu konu ele alınmamıştır. Aksine yönetim kurulu kararlarının iptaline ilişkin bir düzenlemenin birçok sektör açısından İsviçre'nin uluslararası rekabette avantaj kaybetmesine neden olacağından yönetim kurulu kararlarının iptali fikrinin sadece pozitif hukuk açısından değil, olması gereken hukuk açısından da reddedilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Türk hukuku açısından Yüksek Mahkemenin hakim olan görüşünün "**pay sahiplerinin kişisel nitelikteki haklarını ihlal eden yönetim kurulu kararları**" aleyhine iptal davası açılabilceği yönünde olduğunu söylemek mümkündür³.

Yönetim kurulunun bu nitelik dışındaki kararlarına karşı ise (örneğin yönetim kurulu kararının **ortaklığın menfaatini** ihlal ettiği iddiasını taşıyan bir kararın) ancak usulüne uygun olarak genel kurul gündemine alınarak itiraz edilebilir ve bunun neticesinde bu kararlar iptal davasının konusu haline getirilebilir. (m.445).

6102 Sayılı TTK'da da aynı sistemin devam ettiğini söylemek mümkündür. Belli istisnai hükümler dışında yönetim kurulu kararları aleyhine iptal davası açılabilir ve sonuçlandırılmazdır. Ancak yüksek mahkeme yakın tarihli (15.05.2008) bir kararında; "**.....Dairemizin istikrar kazanmış yorum ve uygulaması ile şirket paydaşlarının ortaklık sıfatından doğan kişisel statüsü ve haklarını doğrudan ilgilendiren yönetim kurulu kararlarına karşı genel kurul nezdinde itirazda bulunma koşulu aranmaksızın dava yolu ile hak arama yollarına başvurabileceklerinin kabul edildiği dikkate alınarak davalı şirket yönetim kurulunun bu mahiyetteki 19.10.2005 gün ve 20 sayılı kararı ve bu karara dayalı işlemlerin iptali istemiyle açılan davanın esasına girilmek gerekirken, sadece yokluk ve butlanla malul yönetim kurulu kararlarının dolaysız olarak dava konusu edilebileceği yolundaki yanlışlıklarla gerekçeyle davanın dinlenebilirlik niteliği taşımadığı sonucuna varılması bozmayı gerektirmiştir..**" demek suretiyle istikrar kazanmış görüşünün yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası

² **KENDİGELEN, Abuzer:** Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2. Bası, İstanbul 2012, s.279, ve özellikle dn. m.111.

³ Y.11.HD.sinin 18.01.2000 tarihli E.6574/K.94 Sayılı Kararı; Eriş, Gönen: Açıklamalı İçtihatlı TTK, 2. Baskı, Ankara 2010, C.3, s.3009.

açılabilmesi yönünde olduğu bunun dışında yokluk ve butlanla malul yönetim kurulu kararlarının ise tesbitinin zaten istenebileceğini açıkca vurgulamıştır⁴.

Nitekim yüksek mahkemenin kararları doğrultusunda doktrinde görüş belirtenlerin tamamı da “**yok ve batıl**” nitelikteki yönetim kurulu kararlarının tesbiti için dava açılabileceğini savunmaktadırlar⁵.

YÖNETİM KURULUNUN BATIL KARARLARI

Batıl Kararlar:

MADDE 391- (1) Yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemenin istenebilir. Özellikle:

- Eşit işlem ilkesine aykırı olan,
- Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,
- Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren,
- Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin, kararlar batıldır.

GENEL DEĞERLENDİRME: (İsv.BKm.706/b ve 714)

Bu maddenin kaynağı İsviçre Borçlar Kanunu'dur. Ancak kaynak hukukta yönetim kurulu kararlarının butlanı özel olarak düzenlenmemiştir. İsviçre BK'daki sistemde genel kurul kararlarının butlanına ilişkin hükmünün (m.706/b) kıyasen Yönetim kurulu kararlarına da uygulanacağı belirtilmiştir (m.714)⁶.

Bu maddenin düzenleme amacı (ratio legis), “**iptal edilebilir**” ve “**batıl kararlar**” arasındaki farkın belirlenmesi suretiyle pahasahibinin korunmasını güçlendirmek olduğu belirtilmiştir⁷.

İsviçre hukukundan maddenin ayrıldığı temel noktalardan biride 391. Maddenin a bendine benzer bir hükmün yer almamış olmasıdır. Gerçektende “**Eşit İşlem İlkesine Aykırılık**” yönetim kurulu kararının batıl olma hali olarak sayılmamıştır.

“**İlgili olan herkes**” tarafından, **her zaman** yönetim kurulu kararının butlanı davası açılabilir. Herkes, kavramının içine şirket alacaklılarının da gireceği kanaatinde-

⁴ Y.11.HD.sinin 15.05.2008 tarihli 2006-3484/6373 sayılı kararı. Kararın tam metni için bkz. *BATİDER, C.XXIV, S.3, s.548-549*).

⁵ **ANSAY, Tuğrul:** Anonim Şirket İdare Meclisi Kararlarının İptali Meselesi, *BATİDER, C.II (1964), S.3, s.381 vd;* **İMREGÜN, Oğuz:** Anonim Ortaklıklar, 4.Bası, İstanbul 1989, s.214, **ÇAMOĞLU, Ersin:** Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2007, 2.Bası, s.79 vd; **ÖZKORKUT, Korkut:** Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Ankara 1996, s.128; **POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU,** ;Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 11.Bası, İstanbul 2009, s.312 (N:534). **PULAŞLI, Hasan:**Şirketler Hukuku, 10.Bası, Ocak 2011, Adana, s.316; **ERİŞ, Gönen:**Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, 2.Cilt, 2.Baskı, Ankara 2010, s.2286).

⁶ **KORKUT, Ömer/YILMAZ, Müslüm:** İsviçre Federal Mahkemesi'nin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanına İlişkin Bir Kararın (133 III 77) Değerlendirilmesi, *BATİDER, Aralık 2009, C.XXV, S.4, s.539 vd*).

⁷ Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. **MOROĞLU, Erdoğan;** 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 6. Baskı, İstanbul 2012, s.23 vd (Hükümsüzlük).

yim. Yeter ki davacı, tespit talebinde bulunmak için haklı bir menfaatinin varlığını ispatlasın.

Doktrinde bu davanın “**her pay sahibi**” tarafından açılabileceği de vurgulanmıştır⁸.

Zaman yönünden ise “**Sessiz Kalmak Suretiyle Hakkın Kaybı İlkesi** “ olarak ifade edilen ve Yüksek Mahkemenin özellikle ticaret unvanı, haksız rekabet ve marka davalarında sıkça gündeme getirdiği ilkenin de uygulama alanı bulabileceğini en azından bu hususunda dikkate alınmasının önemli olacağı kanaatindeyim. Bunun neticesinde de butlanı gerektiren bir yönetim kurulu kararının alınmasından uzunca bir süre sonra dava edilmesinin TMKm.2 çerçevesinde değerlendirilmesi gerekebilecektir.

Batıl bir kararın hukuken geçerliliği olmayacağından sadece tespit davasının konusu olabileceğini de belirtmek isterim⁹.

Tespit davasında davalı şirkettir.

Butlanın bir itiraz olarak veya dava dışında ileri sürülmesi de her zaman mümkündür.

Hakim butlanı resen dikkate almalıdır. Aynı durum ticaret sicil memuru için de geçerlidir.

Kural olarak batıl bir karar asla düzeltilemez. Tescil edilse bile kural olarak etkisi olmaz. Ancak Alman hukukunda durum daha farklıdır. § 242 AktG uyarınca tescilden itibaren 3 yıl geçtikten sonra butlan ileri sürülemez¹⁰.

Ama Türk hukuku açısından yukarıda belirttiğimiz ilke uyarınca uygulamanın şekilleneceğini kuvvetle tahmin etmekteyim. Özellikle iyi niyetli üçüncü kişileri korumak adına bu katı kurala istisna tanınacaktır. Örneğin uzun süredir devam eden ve iptal edilmeyen bir duruma duyulan güvenle işlem yapacak olan üçüncü kişinin haklarının korunmaya değer olduğu kanaatindeyim.

YK kararının butlanı davası kabul edilirse **bu herkese karşı** hüküm doğurur. Ancak bu davanın reddedilmesi sadece tarafları bağlayacaktır.

Yönetim kurulu kararının her halükarda 6102 Sayılı TTKm.390 da belirtilen toplantı ve karar yetersayısına uyulmak suretiyle alınması zorunludur. Bu nisaplar sağlanmadan alınan yönetim kurulu kararı yok hükmünde olduğundan herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz.

Genel olarak TTK’da yönetim kurulu kararlarının batıl olduğunun dava edilebilmesine yer verilmesinin isabetli olduğu kabul edilmektedir. Zira böylece öğretilen yüksek mahkeme kararlarında benimsenen görüşler kanuna taşınmış olmaktadır¹¹.

YÖNETİM KURULUNUN BATIL KARARLARI

Batıl Kararlar:

MADDE 391- (1) Yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemenin istenebilir. Özellikle;

a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,

⁸ PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, Ankara 2011, s.992.

⁹ KURU, Baki/BUDAK, Ali Cem: Tespit Davaları:İstanbul 2010, 2. Bası, s.81 vd.

¹⁰ Arthur Meier-Hayoz/Peter Forstmoser, Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 10. Aufl., Bern 2007, &16, No: 216.

¹¹ MOROĞLU, Erdoğan: 6102 Sayılı TTK Değerlendirme ve Öneriler, 7. Baskı, İstanbul 2012, s.185 (Değerlendirme). Ancak yazar, maddenin ilk cümlesinde “Yokluk” yaptırımından bahsedilmemesinin bir eksiklik oluşturduğunu belirtmektedir.Ayrıca bkz. Dn. 5’de belirtilen yazarlar.

- b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,
c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren,
d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin, kararlar batıldır.

Tüm butlan hallerinin ve sebeplerinin kanunda gösterilmesi veya tanımlanmasının imkansız olması sebebiyle madde lafzında yer alan “**Özellikle**” ibaresinden batıl nitelikteki yönetim kurulu kararlarının sınırlayıcı olmadığı (Numerus Clausus) açıkça anlaşılmaktadır¹².

Buna göre maddede belirtilen batıl karar örnekleri şunlardır;

1. EŞİT İŞLEM İLKESİNE AYKIRI OLAN YÖNETİM KURULU KARARLARI

Her ne kadar 6762 Sayılı TTK’da açıkça yer almasada bu ilkenin son dönemlerde benimsendiği ve gelişen doktrinle birlikte bir çok yüksek mahkeme kararında yer aldığını söylemek mümkündür¹³. 6102 Sayılı TTK ise m.357’de **Eşit İşlem İlkesi** başlığı altında “**Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur**” demek suretiyle açık bir hükme yer vermiştir¹⁴. Bu düzenlemenin amacı, bir taraftan organların öznel ve keyfi karar ve uygulamalarına bir üst hukuk kuralı ile kanuni bir barikat çekmek, diğer taraftan da esas sözleşmelerdeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun bir şekilde yorumlanmasını sağlamak olduğu belirtilmiştir¹⁵. Madde gerekçesinde ilkenin pay sahiplerinin “paysahibi” sıfat ve konumlarıyla ilgili olduğu için, şirket dışı işlemleri düzenleyen bir hüküm olan 358. maddeye uygulanmayacağı da belirtilmiştir. Bir diğer ifade ile eşit işlem ilkesi paysahiplerine özgülenmiştir.

Eşit işlem ilkesinden anlaşılması gereken eşit hukuki koşullar altında olan tüm pay sahiplerine eşit davranılması, eşit muamele yapılması zorunluluğudur. Eşitlik ilkesine aykırılık, TMK m.2’de anlamını bulan dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eder¹⁶. Örneğin; kar payının dağıtılmasına ilişkin genel kurul gündeminde yer alan bir maddeye aleyhte oy kullanan pay sahibinin kar payı hakkında yararlanamayacağına ilişkin bir karar –diğer aykırılık sebepleri dışında- eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil edecektir. İlkenin özellikle paysahiplerinin genel kurula katılma, oy kullanma, gündeme ilişkin düşüncelerini açıklama, teklifte bulunma, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarının butlanının ve iptalinin dava edilmesi, bilgi alma ve inceleme hakkı, özel denetçi atanmasını isteme, yönetim kurulu üyeleri ve diğer yöneticiler hakkında sorumluluk davası açma gibi haklar bakımından mutlak olarak uygulanacaktır¹⁷.

Maddenin gerekçesinde, eşit işlem ilkesinin ancak şartların eşit olması halinde uygulanacağı ve eşit işlem ilkesine aykırılığın hukuki sonucunun, somut olayın şartla-

¹² **MOROĞLU, Erdoğan:** (Hükümsüzlük), s.194

¹³ **YILDIZ, Şükrü:** Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004, s.27 vd.

¹⁴ 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu m.23’de “Eşitlik İlkesi” yer almaktadır.

¹⁵ TTKm. 357 gerekçesi **DOĞRUSÖZ, Bumin/ONAT, Öznur/TUNCALP TÖRALP**, Funda, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türk Ticaret Kanunu, Ankara 2011, C.I, s.468.

¹⁶ **MOROĞLU, Erdoğan;** Hükümsüzlük, s.206. İsviçre Federal Mahkemesinin görüşleri ve tartışmalar için bkz. dn. 391 ve 392.

¹⁷ **PULAŞLI, Hasan:** Türk Ticaret Kanununa Göre, Şirketler Hukuku Şerhi, Ankara 2011, C.I, s.994

rına bağlı olmak şartıyla iptal olduğu belirtilmektedir¹⁸. Bu gerekçe ile 391. maddenin hükmü çelişiyor gözükmektedir. Eşitlik ilkesinin temeli dürüstlük kuralına dayandığından ve dürüstlük kuralına aykırılığın müeyyidesi ise TTK m.445’de iptal edilebilirlik sayılmasından dolayı da çelişki teşkil etmektedir¹⁹.

2. ANONİM ŞİRKETİN TEMEL YAPISINA VEYA SERMAYENİN KORUNMASI İLKESİNİ GÖZETMEYEN YÖNETİM KURULU KARARLARI

Anonim şirketin tanımının yapıldığı 329. madde de eski düzenlemeden farklı olarak **“esas sermaye”** yerine sadece **“sermaye”** terimine yer verilmiştir. Bu değişikliğin sebebi, sermaye ibaresinin kayıtlı sermaye sistemini de kapsayacak olmasıdır. Pay sahibinin hakları ve borçlarına ilişkin düzenlemeler (m.424-444 çerçevesinde mali hakları ve sosyal nitelikteki haklar: Kar payı hakkı, rüçhan hakkı, oy hakkı bilgi alma ve inceleme hakkı, özel denetim hakkı, iptal davası açma hakkı, YK üyeleri ile yönetime yakın kişilerin haksız olarak aldıkları kar, kazanç payı ve ikramiyenin iadesini dava hakkı, şirketin yönetim organizasyonunun açıklanmasını isteme hakkı gibi) organ yapısına uymayan veya sermayenin korunmasına aykırı olan kararlar batıl nitelikteki kararlardır. Kanun koyucunun bu maddede yer alan **“Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan”** ibaresinin bir benzerine batıl olan genel kurul kararlarının düzenlendiği 447. Maddede yer verdiği görülmektedir. Aradaki tek fark 391.madde de **“şirketin temel yapısına uymayan”** denirken m.447’de **“temel yapısını bozan”** denmesidir. Bu farkın bilinçli olup olmadığı önemlidir²⁰.

Yönetim kurulunun anonim ortaklığın işletme konusunu elde etmek için gerekli iş ve işlemleri yapmak yerine anonim ortaklığın malvarlığını kiraya verip buradan kazanç sağlamaya yönelik, anonim ortaklığın kredi alabilmesi için pay sahiplerinin kefalet vermelerini şart koşan veya bilanço zararlarını kapatmak için oransal zarar dağıtımını öngören kararları, sırasıyla işletme konusunun dolaylı bir şekilde terk edilmesi ve sınırlı sorumluluk ilkesine aykırılık oluşturması sebepleriyle anonim ortaklığın temel yapısı ile bağdaşmayan kararlar olarak kabul edilmektedir²¹.

Fikri mülkiyet hukuku açısından örnek vermek gerekirse bir anonim şirketin sermayesi içerisinde yer alan tescilli markaların gerçek değerlerinin altında bir bedelle yönetim kurulu kararı ile satışının yapılmasında bu durumun sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil etmesinden dolayı batıl olduğu ileri sürülebilecektir. Tabii burada yönetim kurulunun marka satışına karar verip veremeyeceğinin de ayrıca değerlendirilmesi zorunludur. Zira limited şirketlere ilişkin bir kararında Yüksek mahkeme bu konuda ortaklar kurul kararının bulunması gerektiğini belirtmiştir (Y.11.HD. 13.02.2006 tarihli ve E.2005/1362.K. 2006/1253 Sayılı Kararı). Ancak genel kurul/ortaklar kurulu kararlarında bedel konusu gündeme gelmeyeceğinden satış bedelini belirlemek yetkisi yönetim kurulunun takdirinde olacaktır.

Bunun dışında kar payı dağıtılmasına ilişkin yönetim kurulu kararları da (bu yetki genel kurula ait olmasından dolayı) sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

¹⁸ **MOROĞLU, Erdoğan**, ; (Değerlendirme) s.185; **KENDİGELEN, Abuzer** s.279. MOROĞLU’na göre, dürüstlük kuralına aykırılığın değişik bir görünümü niteliğinde olan eşitlik ilkesine aykırılığın yaptırımını genel kurul kararları açısından iptal edilebilirlik iken bu düzenlemenin mantıklı bir gerekçesi olmayacağını ve hukuk güvenliği açısından sakıncalı olduğunu vurgulamaktadır.

¹⁹ **MOROĞLU, Erdoğan**; (Hükümsüzlük), s.194.

²⁰ **KORKUT, Ömer**: Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Adana 2012, s.78 vd.

²¹ **TEKİNALP, Ünal**: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2012, 2.Bası, s.154-155

3. PAYSAHIPLERİNİN VAZGEÇİLMEZ NİTELİKTEKİ HAKLARINI İHLAL EDEN VEYA BUNLARIN KULLANILMALARINI KISITLAYAN VEYA GÜÇLEŞTİREN KARARLAR

Bu hakların kapsamına yönetim kurulu veya genel kurul kararlarının butlanının tespiti veya iptalinin dava edilmesi, genel kurula katılma ve buna bağlı olan diğer haklar girmektedir. Bu hakların kullanılmasının sınırlandırılan veya güçleştiren yönetim kurulu kararları batıldır. Örneğin genel kurula katılabilmek için payların devrinden itibaren en az 12 ayın geçmesi gerektiği yönünde bir karar alınması veya iki hafta olan çağrı süresinin yönetim kurulu kararı ile 10 güne indirilmesi halinde veya pay sahibinin genel kurula katılma konusunda yetkilendireceği temsilcinin pay sahibi olmasının yönetim kurulu kararı ile şart kılınması (m.425 hükmüne açık aykırılık). Bunların dışında pay sahiplerine tanınan genel kurula katılma, öneride bulunma, oy kullanma, bilgi alma, inceleme, iptal davası açma, butlanın tespiti davası açma gibi haklar vazgeçilemez niteliktedir²².

Bu bend kapsamında ortaklık pay sahipleri defterine kaydedilme istemi yönetim kurulu kararıyla reddedilen, sermaye borcunu ödemediği gerekçesiyle ortaklıktan çıkarılıp yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakılan pay sahipleri ve üçüncü kişiler yönetim kurulu kararlarının butlanının tespitini açık bir kanun hükmüne dayandırabileceklerdir²³.

Bu açıklamalarımız çerçevesinde şunu belirtmek gerekir ki, m.391'de 1. bendde düzenlenen ilke hariç olmak üzere ki 2 ve 3. bendler pay sahiplerinin kanunen müktesep hak olarak gördüğü haklarını kaldıran veya sınırlayan kararları batıl sayar iken 4. benddeki düzenlemeler anonim şirketin genel yapısına aykırı kararların batıl olduğunu düzenlemektedir.

4. DİĞER ORGANLARIN DEVREDİLEMEZ YETKİLERİNE GİREN VE BU YETKİLERİN DEVRİNE İLİŞKİN KARARLAR

Maddede her ne kadar diğer organlarda dense de 6102 sayılı kanunda iki organın (Genel kurul ve yönetim kurulu) varlığı kabul edilmiştir. 6762 sayılı kanunda yer alan denetçi veya denetçilerin okuma yazma bile bilmesine gerek yoktu. Bir başka ifade ile asgari hiçbir şartı taşımalarına gerek yoktu.

6102 sayılı kanunda bağımsız ve uzman kişiler tarafından denetlemenin benimsenmesi neticesinde denetçilerin bir organ sıfatının bulunmadığı açıktır. Bu nedenle bu bentte kastedilen asıl olarak genel kurulun devredilemez yetki ve görevlerine giren konulara ilişkindir. Bu yetki ve görevler ise m.408'de 6 bend halinde açık bir şekilde sayılmıştır. Bu bendler içerisinde yer alan "önemli miktarda şirket varlığını toptan satışı"na ilişkin hüküm Adalet Komisyonu aşamasında eklenmiştir. Ancak bu hükmün şirketle işlem yapan üçüncü kişilerin korunması amacına aykırılık teşkil edeceği doktrinde vurgulanmıştır. (Yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri ise 375. maddede düzenlenmiştir).Hüküm, devredilemez yetkilerin bütün halinde olduğu gibi münferiden devrinde de uygulanır²⁴

Kanaatimce madde de her ne kadar diğer organlar denmişse de anonim şirketlerin iç yönergeleri çerçevesinde görev ve yetkileri belirlenen diğer birimlerinin (komite ve kurullar) yetki ve görevlerinin açıklanması durumunda buna aykırı yönetim kurulu kararlarının da butlanı tartışmaya açık olacaktır.

²² **TEKİNALP, Ünal:** s.154.

²³ **MOROĞLU, Erdoğan** (Değerlendirme), s.186.

²⁴ **KORKUT, Ömer:** s.83.

KISALTMALAR

b.	: bend
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
Dn.	: Dipnot
E.	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
v.d.	: ve devamı
Y.	: Yargıtay

KAYNAKÇA

ANSAY, Tuğrul : Anonim Şirket İdare Meclisi Kararlarının İptali Meselesi, BATİDER, C.II (1964), S.3, s.381 vd;

ARTHUR MEIER-

HAYOZ/PETER

FORSTMOSER : Schweizerisches Gesellschaftsrecht, 10. Aufl., Bern 2007, &16, No: 216.

DOĞRUSÖZ, Bumin/

ONAT, Öznur/TUNCEL

TÖRALP, Funda : Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türk Ticaret Kanunu, Ankara 2011, C.I, s.468.

ÇAMOĞLU, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2007, 2.Bası, s.79 vd;

ERİŞ, Gönen : Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, 2.Cilt, 2.Baskı, Ankara 2010, s.2286.

İMREGÜN, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, 4.Bası, İstanbul 1989, s.214.

KENDİGELEN,

Abuzer : Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2. Bası, İstanbul 2012, s.279,

KORKUT, Ömer/YILMAZ,

Müslüm : İsviçre Federal Mahkemesi'nin Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Butlanına İlişkin Bir Kararının (133 III 77) Değerlendirilmesi, BATİDER, Aralık 2009, C.XXV, S.4, s.539 vd.

KURU, Baki/

BUDAK, Ali Cem : Tespit Davaları:İstanbul 2010, 2. Bası, s.81 vd.

MARC BAUEN/ROBERT

BERNET/NİCOLAS

ROUÏLLER S : La Société Anonyme en Suisse 2007, s.182 vd.

MOROĞLU,

Erdoğan : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 6. Baskı, İstanbul 2012, s.23 vd (Hükümsüzlük).

MOROĞLU,

Erdoğan : 6102 Sayılı TTK Değerlendirme ve Öneriler, 7. Baskı, İstanbul 2012, s.185 (Değerlendirme).

ÖZKORKUT,

Korkut : Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali, Ankara 1996, s.128;

POROY/TEKİNALP/

- ÇAMOĞLU** :Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 11.Bası, İstanbul 2009, s.312 (N:534).
- PULAŞLI, Hasan** :Şirketler Hukuku, 10.Bası, Ocak 2011, Adana, s.316;
- TEKİNALP, Ünal**: Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku İle Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2012, 2.Bası, s.154-155.
- YILDIZ,**
Şükrü : Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi, Ankara 2004, s.27 vd.